

دانشگاه یزد
پردیس علوم انسانی و علوم اجتماعی

پایان نامه
برای دریافت درجه کارشناسی ارشد
علوم اقتصادی

عنوان
اقتصاد اسلامی، تکیه بر سرمایه داخلی یا خارجی و اقتصاد ایران

استاد راهنما
دکتر سید حسینعلی دانش

استاد مشاور
دکتر زهرا نصراللهی

پژوهش و نگارش
نوید علیزاده اوجقاز

مهرماه ۱۳۹۵

تقدیم به

ماحصل آموخته‌هایم را تقدیم می‌کنم به آنان که مهر آسمانی‌شان آرام‌بخش آلام زمینی‌ام است

به استوارترین تکیه‌گاهم، دستان پر مهر پدرم

به او که دریای یکران فداکاری و عشق است و وجودم برایش به نخب بود و وجودش برایم به مهر مادرم

به بهران همیشگی و پشتوانه‌های زندگی‌ام: برادران عزیزم

هرچه آموختم در مکتب عشق شما آموختم و هرچه بلو شتم قطره‌ای از دریای بی‌کران مهربانیان

را پاس توانم گفت. امروز، حتی‌ام به امید شاست و فردا کلید باغ به‌شتم رضای شما

ره‌وردی کران سنگ‌تر از این ارزان‌نداشتم تا به خاک پایتان نثار کنم، باشد که حاصل تلاشم نسیم کوزه‌خار حسنگیتان را برزید.

بوسه بردستان پر مهرتان

سپاس و قدردانی

سپاس خدای را که سخنوران، دستودن او بمانند و شمارندگان، شمرده نعمت های او ندانند و گوشندگان، حق او را
گزاردهن نتوانند؛ و سلام و دود بر محمد و خاندان پاک او، طاهران معصوم، هم آمان که وجودمان و امدار
وجودمان است؛ و نفرین پیوسته بر دشمنان ایشان تا روز رستاخیز...

بدون شک جایگاه و منزلت معلم، اجل از آن است که در مقام قدردانی از زحمات بی شماری او، بازبان قاصر و دست ناتوان، چیزی بنگاریم.
اما از آنجایی که تجلیل از معلم، سپاس از انسانی است که هدف و غایت آفرینش را تا این می کند و سلامت امانت داری را که بر دستش سپرده اند، تضمین؛ بر حسب وظیفه و از
باب ”من لم یسکر المنعم من المخلوقین لم یسکر الله عزوجل“

از استاد با کالات و شیاسته؛ آقای دکتر سید حسینی دانش که در کمال سعه صدر، با حسن خلق و فروتنی، از

بیج گلی در این عرصه بر من دریغ نمودند و زحمت راهبانی این پیمان نامدار بر عهده گرفتند؛ از استاد صبور و با

تقوا، سرکار خانم دکتر زهرا نصراللهی که زحمت مشاوره این پیمان نامدار را متقبل شدند؛ کمال شکر و قدردانی را دارم باشد که این خردترین، بخشی از زحمات آمان را سپاس گوید.

چکیده

در دنیای امروز نظام‌های اقتصادی مطرح در جهان نسبت به مسائل و موضوعات اقتصادی نگرش و دیدگاه خاصی داشته و در چارچوب قوانین و مقررات وضع شده خود به برقراری روابط با سایر کشورها می‌پردازند. اقتصاد اسلامی نیز به‌عنوان مجموعه‌ای از قوانین، نظریات، نهادها والگوهای موردقبول شریعت اسلامی در قالب مکتب اقتصادی از این قاعده مستثنی نیست. در این راستا هدف اسلام و اقتصاد اسلامی نسبت به سرمایه‌گذاری و از جمله سرمایه‌گذاری خارجی با آنچه در نظام‌های اقتصادی دیگر تعقیب می‌شود متفاوت است. یکی از اساسی‌ترین و مهم‌ترین عواملی که می‌تواند باعث رشد و توسعه اقتصادی کشورهای در حال توسعه شود، سرمایه است که ممکن است توسط عوامل خارج از کشور تأمین شود. مطالعه پیش رو به بررسی دیدگاه اقتصاد اسلامی در باب تکیه و استفاده از سرمایه‌گذاری داخلی یا خارجی در کشور ایران می‌پردازد. روش تحقیق پژوهش حاضر از نظر فرآیند اجرا ترکیبی بوده و با استفاده از رویکرد متوالی - تغییرپذیر به بررسی دو بخش متفاوت کمی و کیفی و سپس ترکیب و تفسیر نتایج مطالعه در قالب فرا استنباط می‌پردازد. قلمرو پژوهش حاضر کشور ایران و داده‌های پژوهش نیز میزان سرمایه‌گذاری داخلی و خارجی در بازه زمانی ۱۳۸۱-۱۳۹۴ می‌باشد. نتایج تجزیه و تحلیل داده‌ها و اطلاعات کمی و کیفی پژوهش حاضر با توجه به آمار سرمایه‌گذاری خارجی و عملکرد قانون تشویق و حمایت از سرمایه‌گذاری خارجی در حوزه سرمایه‌گذاری خارجی در قالب فرا استنباط نشان می‌دهد که نظام اقتصادی حاکم بر کشور ایران با آنچه به‌عنوان اقتصاد اسلامی در کشور عنوان شده است انطباق کامل ندارد. همچنین نتایج حاصله پژوهش حاضر علل اصلی پایین بودن سرمایه‌گذاری خارجی در ایران را مشکلات ساختاری موجود در اقتصاد ایران و سیاست خارجی دولت‌های دیگر کشورها نسبت به ایران می‌داند.

واژگان کلیدی: سرمایه‌گذاری، سرمایه داخلی، سرمایه خارجی، اقتصاد اسلامی، قوانین و مقررات، اقتصاد ایران.

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
فصل اول کلیات و طرح تحقیق	۱
۱- ۱: مقدمه	۲
۲-۱: بیان مساله	۳
۳-۱: اهمیت و ضرورت تحقیق	۳
۴-۱: قلمرو تحقیق	۴
۵- ۱: نوع تحقیق	۵
۶- ۱: ابزارها و روش‌های جمع‌آوری داده‌ها و اطلاعات	۵
۷- ۱: استفاده‌کنندگان تحقیق	۵
۸- ۱: تعریف واژه‌ها و اصطلاحات	۶
۱- ۸- ۱ سرمایه‌گذاری خارجی	۶
۲- ۸- ۱ اقتصاد اسلامی	۶
۳- ۸- ۱ قوانین و مقررات	۷
۹- ۱: ساختار تحقیق	۷
فصل دوم مبانی نظری و مطالعات پیشین	۹
۱- ۲: مقدمه	۱۰
۲- ۲: مفهوم سرمایه‌گذاری در اقتصاد	۱۰
۳- ۲: تقسیم‌بندی	۱۱
۱- ۳- ۲: بر اساس موضوع سرمایه‌گذاری	۱۱
۲- ۳- ۲: بر اساس زمان یا مدت سرمایه‌گذاری	۱۲
۳- ۳- ۲: بر حسب خطر یا ریسک سرمایه‌گذاری	۱۲
۴- ۳- ۲: بر حسب منابع سرمایه‌گذاری	۱۲
۲- ۳- ۲: انواع سرمایه‌گذاری خارجی	۱۴

- ۲-۴: انگیزه‌های سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی ۱۵
- ۲-۴-۱: سرمایه‌گذاری به‌منظور دسترسی به منابع اولیه ۱۵
- ۲-۴-۲: سرمایه‌گذاری به‌منظور دسترسی به بازار ۱۶
- ۲-۴-۳: سرمایه‌گذاری به‌منظور افزایش کارایی ۱۷
- ۲-۴-۴: سرمایه‌گذاری به‌منظور استفاده از دارایی‌های استراتژیک ۱۷
- ۲-۴-۵: سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی و کیفیت محیط‌زیست در کشور سرمایه‌پذیر ۱۸
- ۲-۵: آثار سرمایه‌گذاری خارجی ۱۸
- ۲-۵-۱: ساختار و عملکرد صنعتی ۱۸
- ۲-۵-۲: رشد اشتغال و سرمایه‌انسانی ۱۹
- ۲-۵-۳: افزایش نقدینگی بازارهای سرمایه محلی ۱۹
- ۲-۵-۴: پیوند اقتصاد ملی با اقتصاد بین‌المللی ۲۰
- ۲-۵-۵: موازنه پرداخت‌ها و تشکیل سرمایه ۲۰
- ۲-۵-۶: دستیابی به بازارهای صادراتی ۲۱
- ۲-۶: عوامل مؤثر بر جریان سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی ۲۱
- ۲-۶-۱: عوامل سنتی ۲۱
- ۲-۶-۲: عوامل اقتصادی ۲۲
- ۲-۶-۲-۱: ثبات اقتصادی و تأثیر آن بر جذب سرمایه‌گذاری خارجی ۲۲
- ۲-۶-۳: عوامل حمایتی و تشویقی ۲۳
- ۲-۶-۴: عوامل سیاسی و امنیتی ۲۳
- ۲-۷: تاریخچه سرمایه‌گذاری خارجی در ایران ۲۴
- ۲-۸: جایگاه قانونی سرمایه‌گذاری در نظام اقتصادی کشور ۲۵
- ۲-۹: قانون تشویق و حمایت سرمایه‌گذاری خارجی و آیین‌نامه اجرایی آن ۲۵
- ۲-۱۰: مبانی قانونی سرمایه‌گذاری خارجی ۲۶
- ۲-۱۰-۱: مبانی قانونی سرمایه‌گذاری خارجی به‌طور عام ۲۷

- ۲۷ - ۱۰ - ۱ - ۱: قانون تشویق و حمایت از سرمایه‌گذاری خارجی
- ۲۸ - ۱۰ - ۱ - ۲: آیین‌نامه اجرایی قانون تشویق و حمایت از سرمایه‌گذاری خارجی
- ۲۸ - ۱۱: مزایای قانون تشویق و حمایت سرمایه‌گذاری خارجی
- ۲۹ - ۱۲: موانع و مشکلات قانون تشویق و حمایت سرمایه‌گذاری خارجی
- ۲۹ - ۱۳-۲: مزایا و معایب سرمایه‌گذاری خارجی
- ۳۰ - ۱۳-۲: مزایای سرمایه‌گذاری خارجی
- ۳۱ - ۱۳ - ۱ - ۱: نقش سرمایه‌گذاری خارجی در رشد و توسعه اقتصادی کشور
- ۳۲ - ۱۳-۲: معایب سرمایه‌گذاری خارجی
- ۳۳ - ۱۳ - ۲ - ۱: ایرادات اساسی سرمایه‌گذاری غیرمستقیم خارجی
- ۳۴ - ۱۴: تعریف سرمایه‌گذاری در اقتصاد اسلامی
- ۳۵ - ۱۵: مفهوم سرمایه‌گذاری در مکتب، علم و نظام اقتصاد اسلامی
- ۳۵ - ۱۶-۲: اهمیت سرمایه‌گذاری در اقتصاد اسلامی
- ۴۰ - ۱۷: ضوابط حاکم بر اقتصاد اسلامی و سرمایه‌گذاری
- ۴۱ - ۱۸: ضرورت بهره‌گیری از سرمایه‌گذاری خارجی در اسلام
- ۴۲ - ۱۹-۲: اهداف و انگیزه‌های سرمایه‌گذاری در اقتصاد اسلامی
- ۴۳ - ۲۰-۲: گستره و زمینه‌های سرمایه‌گذاری در اقتصاد اسلامی
- ۴۳ - ۲۰-۲-۱: سرمایه‌گذاری بخش خصوصی
- ۴۳ - ۲۰-۲-۲: سرمایه‌گذاری بخش عمومی
- ۴۴ - ۲۱-۲: مسئولیت‌های دولت اسلامی در امر سرمایه‌گذاری
- ۴۴ - ۲۱-۲-۱: نظارت و کنترل سرمایه‌گذاری‌های بخش خصوصی
- ۴۴ - ۲۱-۲-۲: ایجاد زمینه‌های سرمایه‌گذاری و اشتغال
- ۴۴ - ۲۱-۲-۳: سرمایه‌گذاری مستقیم دولت
- ۴۵ - ۲۲: رابطه سرمایه‌گذاری و رشد و توسعه اقتصادی در نظام اقتصاد اسلامی
- ۴۶ - ۲۳: مطالعات پیشین

۴۶	۲-۲۳-۱: مطالعات خارجی
۴۹	۲-۲۳-۲: مطالعات داخلی
۵۲	۲-۲۴: جمع‌بندی
۵۳	فصل سوم روش تحقیق
۵۴	۳-۱: مقدمه
۵۴	۳-۲: چارچوب انجام پژوهش
۵۴	۳-۳: روش تحقیق
۵۶	۳-۴: سوالات و فرضیه پژوهش
۵۷	۳-۵: روش آزمون فرضیه‌ها
۵۷	۳-۶: پژوهش‌های ترکیبی
۵۸	۳-۷: سنخ‌شناسی روش‌های تحقیق ترکیبی
۶۰	۳-۸: روش مقایسه میانگین (آزمون T مستقل)
۶۰	۳-۹: ساختار روش تحقیق ترکیبی پژوهش
۶۱	۳-۱۰: منابع و چگونگی جمع‌آوری داده‌ها
۶۱	۳-۱۱: جمع‌بندی
۶۳	فصل چهارم تجزیه و تحلیل داده‌ها و اطلاعات
۶۴	۴-۱: مقدمه
۶۴	۴-۲: پیش‌فرض‌های مکتب اقتصادی اسلام
۶۵	۴-۳: مبانی فقهی اقتصاد اسلامی و سرمایه‌گذاری
۶۸	۴-۴: سرمایه‌گذاری خارجی در ایران
۷۱	۴-۴-۱: رابطه سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی و رشد اقتصادی در ایران
۷۲	۴-۴-۲: رابطه بین سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی و تشکیل سرمایه ثابت ناخالص در ایران
۷۴	۴-۴-۵: بررسی عملکرد قانون سرمایه‌گذاری خارجی

۴-۷-۱: جایگاه ایران در جذب سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی در بین کشورهای منطقه خاورمیانه:.....	۷۶
۴-۶: نتایج آزمون فرضیات	۷۸
۴-۷: جمع‌بندی.....	۷۹
فصل پنجم نتیجه‌گیری و ارائه پیشنهادات	۸۱
۵-۱: مقدمه.....	۸۲
۵-۲: نتایج حاصل از پاسخ به سوالات و آزمون فرضیه	۸۳
۵-۲-۱: نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل سوال اول پژوهش.....	۸۳
۵-۲-۲: نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل سوال دوم پژوهش	۸۳
۵-۲-۳: نتایج حاصل از آزمون فرضیه پژوهش	۸۳
۵-۳: ترکیب و تفسیر نتایج بخش کمی و کیفی مطالعه با عنوان فرا استنباط.....	۸۴
۵-۴: پیشنهادات کاربردی.....	۸۶
۵-۵: محدودیت‌های پژوهش.....	۸۷
۵-۶: پیشنهاداتی برای تحقیقات آتی	۸۸
منابع و مأخذ	۹۱
الف) منابع و مأخذ فارسی	۹۱
ب) منابع و مأخذ عربی	۹۷
ج) منابع لاتین	۹۸

فهرست جدول ها

عنوان	صفحه
جدول ۴-۱. جریان ورودی FDI در ایران برحسب میلیارد دلار.....	۶۹
جدول ۴-۲. نرخ رشد اقتصادی ایران در بازه ۱۳۹۴-۱۳۸۱.....	۷۱
جدول ۴-۳: نرخ رشد تشکیل سرمایه ثابت ناخالص.....	۷۳
جدول ۴-۴: جریان ورودی FDI در ایران برحسب دلار در ایران در فاصله سال‌های ۱۳۹۴-۱۳۶۷.....	۷۴
جدول ۴-۵: محاسبه میانگین، واریانس و انحراف معیار دو نمونه.....	۷۵

فهرست نمودارها

عنوان	صفحه
نمودار ۳-۱. تشریح ساختار روش تحقیق پایان نامه	۵۶
نمودار ۴-۱. ورودی سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی در ایران در بازه زمانی ۱۳۹۴-۱۳۸۱	۶۹
نمودار ۴-۲. مقایسه سرمایه‌گذاری کل و سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی در بازه زمانی ۱۳۹۴-۱۳۸۱	۷۰
نمودار ۴-۳. مقایسه نرخ رشد اقتصادی و سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی ایران در بازه زمانی ۱۳۹۴-۱۳۸۱	۷۲
نمودار ۴-۴. نرخ رشد تشکیل سرمایه ثابت ناخالص در بازه زمانی ۱۳۹۴-۱۳۸۱	۷۳
نمودار ۴-۵. مقایسه جذب سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی در کشورهای ایران، ترکیه و عربستان در فاصله سال‌های ۱۳۹۴-۱۳۸۱	۷۷

فصل اول

کلیات و طرح تحقیق

۱-۱: مقدمه

سرمایه‌گذاری به‌عنوان یکی از مسائل عمده اقتصادی برای ایجاد و تداوم رشد اقتصادی، در هر کشوری به‌ویژه در کشورهای در حال توسعه از اهمیت خاصی برخوردار است. در هر کشوری رشد اقتصادی، افزایش تولید را نشان می‌دهد و رشد اقتصادی متوالی می‌تواند زمینه مناسب برای توسعه را فراهم نماید، از آنجایی که سرمایه‌گذاری یکی از عوامل مؤثر در رشد تولید است، بنابراین نقش سرمایه‌گذاری و سرمایه در توسعه اقتصادی جوامع از اهمیت بسیار زیادی برخوردار است.

با پذیرش ضرورت سرمایه‌گذاری به‌منظور دستیابی به رشد و توسعه اقتصادی، بررسی راه‌های تأمین و تخصیص سرمایه اهمیت ویژه‌ای پیدا می‌کند چگونگی فراهم شدن سرمایه موردنیاز توجه بسیاری از محققین علوم اقتصادی را به خود جلب کرده است.

تشکیل سرمایه اصولاً از پس‌اندازهای بخش خصوصی است. ولی در بسیاری از کشورهای در حال توسعه شکاف بین منابع پس‌انداز ملی و نیازهای سرمایه‌گذاری موجب می‌شود که این کشورها برای تحقق اهداف کلان اقتصادی و برای تکمیل منابع داخلی به منابع خارجی به‌ویژه سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی روی آورند.

سرمایه‌گذاری خارجی نه‌تنها یکی از راه‌های تأمین منابع مالی برای دستیابی به رشد اقتصادی است، بلکه یکی از عناصر عمده در پیوند دادن اقتصاد داخلی کشورها به‌ویژه جوامع در حال توسعه با اقتصاد جهانی بوده و به‌عنوان عاملی برای انتقال سرمایه، فناوری، تخصص و مدیریت در تقویت حضور این کشورها در اقتصاد و تجارت جهانی نقش بسزایی یافته است. در نظام‌های مختلف اقتصادی دولت‌ها در جهت دستیابی به رشد اقتصادی با ایجاد ساختار مناسب حقوقی از طریق تدوین و اجرای قوانین کارآمد در پی جذب سرمایه‌گذاری خارجی هستند. جمهوری اسلامی ایران نیز به‌منظور حضور فعالانه در اقتصاد جهانی اقدامات متعددی را انجام داده و در این زمینه، موضوع سرمایه‌گذاری خارجی به‌عنوان یکی از ابزارهای مؤثر در این حوزه مورد توجه است. تلاش در جهت ایجاد قوانین

یادشده، نشان‌دهنده اهمیت سرمایه‌گذاری بخش خصوصی خارجی در توسعه اقتصادی کشور است.

۱-۲: بیان مساله

دستیابی به نرخ رشد اقتصادی قابل‌قبول همواره در صدر برنامه‌های توسعه‌ای کشورهای مختلف قرار داشته است، عدم تکافوی منابع مالی داخلی برای دستیابی به رشد اقتصادی در کشورهای در حال توسعه ضرورت توجه به سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی را به‌عنوان یکی از مهم‌ترین متغیرهای اقتصادی به یکی از اولویت‌های اساسی در این کشورها تبدیل کرده است تا جایی که به دست گرفتن ابتکار عمل در این زمینه می‌تواند بخش عمده‌ای از اهداف اقتصادی کشورها را تحقق بخشد. با توجه به نقش مهم سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی، کشورها برای جذب این نوع سرمایه تلاش می‌کنند. در واقع بازار جذب این‌گونه سرمایه‌ها، بسیار رقابتی است. این رقابت به‌ویژه میان کشورهای در حال توسعه با توجه به لزوم دستیابی سریع به رشد و توسعه و کمبود منابع مالی بیش‌تر است. این‌گونه کشورها دنبال جذب انواع سرمایه‌ها هستند و بدین منظور تمهیدات گوناگونی برای جذب این‌گونه سرمایه‌ها به‌کار برده‌اند.

کشور ایران نیز در دو قرن اخیر با کمبود سرمایه‌گذاری و تولید مواجه بوده و در سال‌های اخیر قوانین خاصی در مورد سرمایه‌گذاری خارجی و عملکرد آن در کشور اجرا شده است. قوانین سرمایه‌گذاری، یعنی قوانین موضوعه‌ای که برای حمایت و تشویق سرمایه‌گذاری خارجی در نظر گرفته شده‌اند و تحت عنوان قانون تشویق و حمایت از سرمایه خارجی بیان شده است. با توجه به این موضوع، همچنین تلاش در جهت اسلامی شدن نظام اقتصادی در کشور ایران، مساله اصلی این پایان‌نامه بررسی دیدگاه اسلام نسبت به سرمایه‌گذاری خارجی و همچنین ارزیابی میزان موفقیت سیاست‌گذاری‌های جمهوری اسلامی ایران به‌منظور افزایش سرمایه‌گذاری خارجی است.

۱-۳: اهمیت و ضرورت تحقیق

بسیاری از کشورهای در حال توسعه برای رونق بخشیدن به اوضاع اقتصادی، ایجاد اشتغال و دستیابی به رشد و توسعه اقتصادی پایدار با مشکل کمبود منابع سرمایه‌گذاری روبه‌رو هستند،

جبران این عقب‌ماندگی و دستیابی به توسعه پایدار، نیازمند سرمایه‌گذاری برای بهره‌جویی از مزیت نسبی و توانایی‌های بالقوه اقتصادی است. با توجه به کمبود منابع سرمایه‌گذاری در کشورهای درحال توسعه و لزوم دستیابی این کشورها به اهداف کلان اقتصادی، ضرورت استفاده از منابع سرمایه‌گذاری خارجی در این کشورها اهمیت می‌یابد. کشور ایران نیز که یکی از کشورهای درحال توسعه است و نظام اقتصادی اسلامی را دارا است لزوم دستیابی به اهداف فوق را در صدر سیاست‌های اقتصادی خود قرار داده است.

شواهد موجود حاکی از آن است که اقتصاد ایران طی یک قرن گذشته در اثر فشارهای خارجی و شرایط داخلی اقتصاد کشور، در جذب سرمایه‌های خارجی فراز و نشیب‌های متعددی داشته است و همین امر باعث شده تا جایگاه ایران از لحاظ شاخص جذب سرمایه خارجی چه در سطح جهانی و چه در سطح منطقه‌ای در دوره‌های مختلف تغییرات زیادی را شاهد باشد. با توجه به اهمیت بحث فوق و ضرورت دستیابی به اهداف پیش‌گفته، بررسی سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی و جایگاه آن در حوزه اقتصاد کلان کشور ضروری به نظر می‌رسد.

۱-۴: قلمرو تحقیق

قلمرو تحقیق شامل سه مورد، قلمرو موضوعی، قلمرو زمانی و قلمرو مکانی است که در ادامه به تشریح هر یک پرداخته می‌شود.

قلمرو موضوعی:

موضوع موردبررسی در این تحقیق «اقتصاد اسلامی، تکیه بر سرمایه داخلی یا خارجی و اقتصاد ایران» می‌باشد.

قلمرو زمانی:

مدت‌زمان موردنظر ۲۸ سال بوده که بین سال‌های ۱۳۹۴-۱۳۶۷ می‌باشد. مجلس شورای اسلامی در راستای اصلاحات در ساختار اقتصادی کشور، طرح قانون جدید سرمایه‌گذاری خارجی با عنوان قانون تشویق و حمایت سرمایه‌گذاری خارجی را پیشنهاد

نمود که نهایتاً در سال ۱۳۸۱ به تصویب رسید. در این تحقیق به بررسی عملکرد قانون تشویق و حمایت از سرمایه‌گذاری خارجی به مدت ۱۴ سال قبل و بعد از تصویب این قانون پرداخته خواهد شد.

قلمرو مکانی:

این پژوهش به دنبال بررسی نقش اقتصاد اسلامی در چگونگی بهره‌گیری از سرمایه‌گذاری خارجی در کشور ایران است.

۱-۵: نوع تحقیق

تحقیق حاضر تحقیقی توصیفی - تحلیلی است این تحقیق به دنبال بررسی تأثیر آموزه‌های اسلامی و قوانین وضع‌شده در ایران در استفاده از سرمایه داخلی یا خارجی است. نتایج این تحقیق می‌تواند راهنمای عمل مجلس شورای اسلامی، سیاست‌گذاران و برنامه ریزان کشور، سرمایه‌گذاران (داخلی و خارجی) و تصمیم‌گیرندگان و سیاست‌گذاران پولی و اقتصادی قرار گیرد.

۱-۶: ابزارها و روش‌های جمع‌آوری داده‌ها و اطلاعات

به‌منظور جمع‌آوری اطلاعات اولیه و ادبیات موضوع، مطالعات اسنادی و کتابخانه‌ای با استفاده از کتاب‌ها، مقالات و پایان‌نامه‌های نگارش شده قبلی انجام گرفت. به‌منظور آگاهی از مفاهیم، تعاریف و اصطلاحات و تجربیات داخلی و خارجی در این زمینه از طریق جستجوی اینترنتی و رجوع به تحقیق‌های انجام‌شده اطلاعات موردنیاز جمع‌آوری شده است. همچنین آمار مربوط به میزان سرمایه‌گذاری داخلی و سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی به ترتیب از اطلاعات منتشرشده توسط بانک مرکزی و بانک جهانی و آنکتاد استخراج گردیده است.

۱-۷: استفاده‌کنندگان تحقیق

کاربرد اساسی نتایج این تحقیق، بیان و مقایسه میزان سرمایه‌گذاری داخلی و خارجی با توجه به قانون تصویب‌شده در حوزه سرمایه‌گذاری در ایران می‌باشد؛ بنابراین افراد یا سازمان‌هایی که می‌توانند از یافته‌های این تحقیق استفاده کنند عبارت‌اند از:

سرمایه‌گذاران (داخلی و خارجی)، سیاست‌گذاران و برنامه‌ریزان اقتصادی کشور، تصمیم‌گیرندگان و سیاست‌گذاران پولی و اقتصادی، تحلیل‌گران اقتصادی و سازمان‌ها و نهادهای متولی امور بین‌الملل در حوزه اقتصاد.

۸-۱: تعریف واژه‌ها و اصطلاحات

۱-۸-۱ سرمایه‌گذاری خارجی^۱

سرمایه‌گذاری خارجی عبارت است از به‌کارگیری سرمایه خارجی در فعالیتهایی که ریسک برگشت سرمایه و منافع آن به عهده سرمایه‌گذار باشد. سرمایه‌گذاری خارجی به تحصیل دارایی شرکت‌ها، مؤسسات و افراد کشورهای خارجی تعبیر می‌شود. سرمایه‌گذاری خارجی به دو صورت قابل‌تفکیک است: سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی^۲ که کشور یا سرمایه‌گذار خارجی مستقیماً و یا با مشارکت سرمایه‌گذاران داخلی مبادرت به سرمایه‌گذاری می‌کند (FDI)؛ و سرمایه‌گذاری غیرمستقیم خارجی^۳ که معمولاً از طریق خرید سهام و اوراق قرضه در بورس توسط سرمایه‌گذاران خارجی صورت می‌گیرد (FPI) (ذوالقدر، ۱۳۸۸).

۱-۸-۲ اقتصاد اسلامی^۴

اقتصاد اسلامی مجموعه‌ای از قوانین، نظریات، نهادها و الگوهای موردقبول شریعت اسلامی است که در رابطه با مسائل تولید، توزیع و مصرف ارائه‌شده‌اند و در همه آن‌ها تأمین عدالت اجتماعی تعقیب می‌شود.

مکتب اقتصادی و فقه اسلامی، هر یک تنظیم بخش‌هایی از مجموعه مذکور را به عهده‌دارند و با روش‌های خاصی چون روش اجتهاد، نظریات و قوانین مربوطه را ارائه می‌نمایند. (کرمی و پورمند، ۱۳۹۰)

¹ Foreign Investment

² Foreign Direct Investment

³ Foreign Portfolio Investment

⁴ Islamic Economics

۱-۸-۳ قوانین و مقررات^۱

قوانین و مقررات مجموعه‌ای از دستورالعمل‌هاست که از سوی مجموعه‌ای از مؤسسات به اجرا گذاشته می‌شود و به‌عنوان میانجی در پیوندهای اجتماعی بین مردم عمل می‌کند. مفهوم عام‌تری نیز نسبت به قانون وجود دارد. به‌عبارت‌دیگر هر چیزی که تنظیم‌کننده رفتار انسان باشد، قانون نام دارد. این قانون می‌تواند قوانین فیزیکی باشد که بر انسان تأثیر دارد یا قوانین اخلاقی و یا قانونی باشد که دولت یا قدرت فراتر یک کشور آن را به شیوه خاص و در جایگاه خاصی وضع نموده است. (مارک تبیت^۲، ۱۳۸۵)

۱-۹: ساختار تحقیق

با توجه به آنچه گفته شد، ترتیب مباحث این پژوهش به‌صورت ذیل طراحی شده است. در این فصل کلیاتی در مورد موضوع تحقیق «اقتصاد اسلامی، تکیه بر سرمایه داخلی یا خارجی و اقتصاد ایران» ارائه شده و سپس به تشریح و بیان مساله، اهمیت و ضرورت انجام تحقیق، قلمرو تحقیق، ابزارها و روش‌های جمع‌آوری داده‌ها و اطلاعات و تعریف برخی از واژه‌ها و اصطلاحات تحقیق پرداخته شده است. در فصل دوم به بیان مبانی نظری و ادبیات موضوع و مطالعات انجام‌شده داخلی و خارجی در مورد سرمایه‌گذاری داخلی و خارجی و فرآیندهای آن پرداخته خواهد شد. فصل سوم نیز دربردارنده روش تحقیق، قلمرو و نحوه پردازش داده‌هاست. در فصل چهارم، نتایج و تحلیل‌های به‌دست‌آمده از نظر خواهد گذشت و به نتایج آزمون فرضیات پرداخته خواهد شد؛ و در نهایت در فصل پنجم که آخرین فصل پایان‌نامه است به تفسیر و ارائه نتیجه‌گیری ترکیبی و پیشنهادهایی برای پژوهش‌های آتی پرداخته خواهد شد.

^۱ Law and Regulations

^۲ Mark Tbyt

فصل دوم

مبانی نظری و مطالعات پیشین